ושל דלת טהורה. *של דלת ועשאו לבהמה טמאה, של בהמה ועשאו לדלת אף על פי שחיברו לדלת וקבעו במסמרים טמא שכל הכלים *יורדין לידי טומאתן במחשבה ואין עולין מידי טומאתן אלא בשינוי מעשה: קשיא הא דאית ליה עינבל הא דלית ליה עינבל. מה נפשך אי מנא הוא אע"פ דלית ליה עינבל, אי לאו מנא הוא, עינבל משוי ליה מנא? אין כדר' שמואל בר נחמני א"ר יונתן *דאמר ר' שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן מנין למשמיע קול בכלי מתכות שהוא טמא? שנאמר °כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש, אפי' דיבור יבא באש. במאי אוקימתא בדלית ליה עינבל, אימא מציעתא ולא בזוג שבצוארו אבל יוצא הוא בזוג שבכסותו וזה וזה מקבלין טומאה אי דלית ליה עינבל מי מקבלי טומאה ורמינהו *העושה זגין למכתשת ולעריסה ולמטפחות ספרים ולמטפחות תינוקות: יש להם עינבל טמאין, אין להם עינבל טהורין, ניטלו עינבליהן עדיין טומאתן עליהם. הא בתינוק דלקלא עבידי ליה אבל גדול, תכשיט הוא ליה, אע"ג דלית ליה עינבל: אמר מר ניטלו עינבליהן, עדיין טומאתן עליהן. למאי חזו? אמר אביי הואיל שההדיוט יכול להחזירו. מתיב רבא *הזוג והעינבל חיבור וכי תימא הכי קאמר אע"ג דלא מחבר כמאן דמחבר דמי, והתניא *מספורת של פרקים ואיזמל של רהיטני חיבור לטומאה ואין חיבור להזאה ואמרינן מה נפשך אי חיבור הוא, אפילו להזאה (א) נמי, ואי לאו חיבור הוא אפילו לטומאה נמי לא, ואמר רבה: דבר תורה: בשעת מלאכה חיבור בין לטומאה בין להזאה, שלא בשעת מלאכה אינו חיבור לא לטומאה ולא להזאה וגזרו על טומאה שלא בשעת מלאכה משום טומאה שהיא בשעת מלאכה ועל הזאה שהיא בשעת מלאכה משום הזאה שלא בשעת מלאכה, אלא אמר רבא הואיל

תורה אור

במדבר לא

ושל דלת טהור · דלת מחובר לבית הוא שהוא חבור לקרקע ואינו כלי לקבל טומאה וזוג העשוי לו בטיל לגביה כדאמרי' בריש פרקין דלעיל* כל המחובר לו הרי הוא כמוהו: **של דלת ועשאו לבהמה טמאה** · מכאן ולהבא ואע"פ דלא עבד ביה מעשה אלא שחישב עליו ותלאו ותלייה לאו מעשה היא שכל הכלים יורדים לידי תורת טומאה במחשבה שט: **של בהמה ועשאו לדלת טמא** · ואפי' מכאן ולהבא יקבל טומאה שאין חיבורו מעשה עד שישנהו מכמות שהיה: **שאין עולין מטומאתן.** מתורת טומאה שירדה להן ואע"פ שעדיין לא נטמאו משנמלך עליהן אין עולין מלקבל טומאה אלא בשינוי מעשה: **עינבל** · בלע"ז שעשוי בתוכו להשמיע קול: **אי מנא הוא** · דתכשיט חשיב ליה: **עינבל משוי ליה מנא** · בתמיה משום העינבל מי הוי תכשיט: **אין** · עינבל משוי ליה מנא ולא משום תכשיט אלא משום כלי: **כל דבר שיבא באש** · בכלי מתכות משתעי במעשה מדין: **אימא מציעתא** · זוג דאדם: **מי מקבל טומאה** · אפי' דאדם: **העושה זגין למכתשת** · שמבשמין בה סממנין להקטיר לריח דקיי"ל בכריתות (פ"א ד' ו) שהקול יפה לבשמים: **ולעריסה** · שהתינוק שוכב בתוכה שקורין ביר"ץ ותולה בו זגין לקשקש כדי שישמע התינוק ויישן: **ולמטפחות ספרים** · כשנושאין אותן לבית הכנסת שהתינוקות של בית רבן קורין שם מקשקשין הזגין והתינוקות שומעין ובאין: **ולמטפחות תינוקות** · שתולין בצוארן: **ניטלו עינבליהם כו'** · (אם ניטלו קודם שנטמאו תורת טומאה עליהם ומקבלין טומאה כדמפרש טעמא לקמיה מעיקרא כי אין להם עינבל דקתני טהורין (ב) דעדיין לא נגמרה מלאכתן אבל משירדה להם תורת טומאה לא בטל שם כלי מעליהם בנטילת העינבל) ואם ניטל לאחר שנטמאו עדיין טומאתן עליהן דלא הוי ככלי שנשבר ובטל מתורת כלי ליטהר מטומאתו: **הדיוט** · שאין צריך אומן: **הזוג והעינבל חיבור** · כשהן יחד הרי הן כלי אחד נטמא זה נטמא זה, הזה על זה טהור זה וכיון דקרי ליה "חיבור" שמע מינה דכי נתפרדו הוי כלי שניטל מקלתו ואף על גב דהדיוט יכול להחזירו כל כמה דלא אהדריה לאו שלם הוא: **וכי תימא** · דהאי "חיבור" דקאמר הכי קאמר אפי' מפורדים קרינן ליה 'חיבור' ואתא לאשמעי' דאם נתפרדו משנטמאו לא עלו מטומאתן: **הא תניא** · גבי ההיא: **מספורת של פרקים** · שתי סכינים שלה מתפרדין: **ואיזמל של רהיטני** · פליינה של אומנים תריסים שנותנים האיזמל לתוך בין שני עצים העשוין לכך ולאחר מלאכתו נוטלו ומצניעו: **חיבור לטומאה** · ואם נטמא זה נטמא זה: **שלא בשעת מלאכה** · הואיל ואין צריכין להיות מחוברין הוו להו כשני כלים ואין חיבור ואף על פי שמחוברין דע"כ 'שלא בשעת מלאכה' דומיא 'דשעת מלאכה' קאמר ובשעת מלאכה מחוברין הן אלמא במחוברין עסקינן וגזרו לחומרא על הטומאה דליהוי חיבור, ועל הזאה דלא ליהוי חיבור, ומשום הכי קתני חיבור לטומאה לעולם ואין חיבור להזאה לעולם: **אלא אמר רבא**. לא תימא הואיל והדיוט יכול להחזיר, דודאי (ג) חד מנא הוא כדקתני בברייתא הזוג והעינבל חיבור וכי מיפרדי הוי כלי שניטל מקלתו *ואינו מקבל טומאה (העינבל) לעצמו אבל (הזוג טמא לעצמו דלא בטל ליה מתורת כלי):

הואיל

אין כדר' שמואל כו' · דחשיב ליה כלי תשמיש דאדם משום דבעי ליה לקלא דע"י הזוג ששומע יודע היכן בהמתו עומדת ומולאה ע"י כך *והוי כמקל של בהמה של מתכת דטמאה הואיל ואדם רודה בה וכ"מ לקמן גבי בירית טהורה דמשמיע [קול] בכלי מתכות אינו טמא אלא היכא דבעי ליה לקלא והא דמשני הא דאית ביה עינבל הא דלית ביה עינבל ולא מחלק באית ביה עינבל בין בעי ליה לקלא בין לא בעי אומר ר"י דלא שכיח שיעשו עינבל אלא אם כן בעי ליה לקלא: **כל** דבר אשר יבא · ואע"ג דהאי קרא לא לגבי טומאה כתיב אלא לגבי הגעלה מסתברא דהתם אין דיבור מעלה ומוריד ואם אינו ענין להגעלה תנהו לענין טומאה: **מתיב** רבא הזוג והעינבל חיבור · פי' בקונטרס מדקרי ליה חיבור ש"מ דכי נתפרדו הוי כלי שניטל מקלתו ואע"ג דהדיוט יכול להחזיר כל כמה דלא אהדרי' לאו שלם הוא וקשה לר"י דהא מעיקרא נמי הוי ידענא דהוי כלי שניטל מקלתו ולהכי פריך למאי חזו ומשני דודאי באפי נפשה לא חזו לא זוג ולא עינבל אלא משום דהדיוט יכול להחזירו ומה שפירש נמי והתניא כו' גבי ההיא מספורת של פרקים לא עיין דההוא דזוג ועינבל משנה היא במסכת פרה (פי"ב משנה ח) וההיא דמספורת בתוספתא דכלים ומפרש הרב פור"ת בשם ר' שמואל הואיל והדיוט יכול להחזירם ואע"ג דהשתא בלא עינבל לא חזי מידי כיון דהדיוט יכול בקל להחזירה כמאן דמיחברי דמי ואם נטמא העינבל נטמא גם הזוג כאילו הן מחוברין נפקא מינה דלכשיתחברו יטמא הזוג את הנוגע בו ומיהו בלא חיבור לא יטמא כי אם העינבל לבדו שנגע בטומאה והכי משמע ליענא דקאמר וכי תימא ה"ק אע"ג דלא מיחברי כמאן דמיחברי דמי משמע דאביי הכי סבירא ליה דמדתלי טעמא בחזרת הדיוט משמע דכבר דלא חזי השתא למידי ואי לאו כמחובר חשיב ליה היאך יקבל טומאה מאחר דלא חזי מידי בלא חזרה: ***מתיב** רבא הזוג והעינבל חיבור · שאם נטמא זה נטמא זה וה"מ כשמחוברים אבל שלא בשעת חיבור אם נטמא זה לא נטמא זה ולא חיישינן להדיוט יכול להחזיר דהשתא מיהא לאו מחוברין נינהו וממשנה זו אין לנו להוכיח דמיירי בשעת חיבור כדקאמר וכי תימא כו' אבל מכח ברייתא מוכיח דבשעת חיבור מיירי ומברייתא גרידתא הוה מצי רבא לאותוביה לאביי אלא דניחא ליה לאקשויי מהך דמיירי בזוג ועינבל בהדיא לאביי דאיירי נמי בזוג ועינבל: (**וכי** תימא כו') והתניא מספורת של פרקים ואיזמל של רהיטני. שתי ברייתות הן במסכת כלים* כל אחד בפני עצמה ובריישא קתני בהדיא דכשאינן מחוברין מקבל כל א' טומאה בפני עצמו וגזרו על טומאה שלא בשעת מלאכה שיהא חיבור לטומאה ליטמא זה כשניטמא זה משום דדמי לשעת מלאכה אבל שלא בחיבורין משמע דאפי' גזירה דרבנן ליכא ואם נטמא זה לא נטמא זה דלא חיים למה שהדיוט יכול להחזירו: (**אלא**) אמר רבא הואיל ויכול להקישו · פי' מקבל טומאה הזוג אבל עינבל דאין ראוי להקישו לא ומספורת ואיזמל נמי בלא חיבור ראויין למעין מלאכה, ראשונה ומקבלי טומאה כל אחד בפני עצמו כדתני בתוספתא: **אלא** אמר רבא כו' · פירש בקונטרס דטומאה לא פרח הימנו כשנפרד משקיבל הואיל וראוי להקישו והוה ליה ככלי (עז) שניקב בפחות ממוציא רמון דלא טהר מטומאה ומשמע שרוצה לומר דמכאן ואילך לא מקבל טומאה וקשה לר"י דלמה לא יקבל טומאה כיון דנפחת פחות מכשיעור דהוי כאילו שלם לגמרי ונראה לר"י דודאי גם מקבל טומאה מכאן ולהבא ולקונטרס דחקו לפרש כן משום דכשלא היה להם עינבל טהורין ולא מקבלי טומאה אף על גב דראוי להקישו ואינו דומה דכשלא היה בו עינבל מעולם ודאי טהור דכיון שעומד ליתן בו עינבל דהא עביד לקלא והוי גולמי כלי מתכות אבל משנגמר שהיה בו עינבל אף על פי שניטל מקבל טומאה שלא בטל מתורת כלי שהיה עליו קודם לכן והר"ם הביא ראיה מחמת שתפרה ושייר פחות ממוציא רמון דטהורה (חולין קכח·) אע"ג דאמת שלם שנקרע

פחות

עין משפט
נר מצוה

יז א מיי' פ"ח מהל' כלים הלכה יב:

יח ב מיי' פ"ח מהל' כלים הלכה ז:

יט ג מיי' פ' יב מהל' פרה הלכה ט:

◆

רבינו חננאל

אין מקבלין טומאה בדלית ליה עינבל והא דתני טמא בזוג שיש לו עינבל פי' עינבל הברזל שבתוך הזוג המקיש בדופני הזוג ומשמיע הקול וכי הא דאמר כו' מנין למשמיע קול בכלי מתכות שטמא שנאמר כל דבר אשר יבא באש אפילו דבור במשמע ואקשינן במאי אוקימנא להא דתני בזוג בהמה אין מקבלין טומאה בדלית לה עינבל אימ' מציעתא אין העבד יוצא בזוג שבצוארו אבל יוצא בזוג שבכסותו וזה וזה מקבלין טומאה ואי לית ליה עינבל מי מקבלי טומאה והתנן העושה זגין למכתשת ולעריסה ולמטפחות ספרים ולמטפחת תינוקו' כולן יש להן עינבליהן טמאין אין להן עינבליהן טהורין כו'. ושנינן הא בתינוק דלקלא עבידי אבל גדול כגון העבד דלתכשיט עביד ליה רביה אע"ג דלית ליה עינבל מקבל טומאה ואקשינן ניטלו עינבליהן עדיין טומאתן עליהן אי נטלו עינבליהן למאי חזו ושנינן בזה דכיון דהדיוט יכול להחזירו אע"פ שעדיין לא החזירו כמוחזר דמי. איני והא תנינן מספורת של פרקים ואיזמל של רהיטני כו' וכבר פירשנו למעלה (מח:) ומשני

בזוג בהמה טמאים והא דקתני ניטל העינבל עדיין טומאתו עליו

רש"ל ומהר"מ כתבו דכל הנקדיבורי תוס' הם דיבו' אחד מן מתיב רבא עד סוף ד"ה אלא וכו' כדתני בתוספתא

ר"מ מ"ז

[נס"ג דבבא מציעא]

◆

רב נסים גאון

הזוג והעינבל חיבור · ראוי לידע כי זה הזוג ועולתי הזוג הנאמר גבי נזיר ותמצא פי' דבר בי בסוף מסכת נזירות בפ' ב' מינין (דף לד) חרצנים אלו החיצונים הזגין אלו הפנימיים דברי ר' יהודה ר' יוסי אומר שלא תטעה בזוג של בהמה החיצון זוג והפנימי

מסורת
הש"ס

דף נב:

כלים פכ"ה מ"ט
סוכה יג:
לעיל נב:
קדושין נט.
[מנחות סט.]

לקמן סג:

סיכום
עינבל במזכב
זקבלת טומאה
1. בבהמה - מעכב
2. אדם
א) גדול - לא
ב) תינוק - מעכב

תוספ' דכלים ב"מ פ"א

רש"ל מוחק כ"ז

פרה פי"ב מ"ח

לעיל מח:
[תוספ' כלים ב"מ פ"ג]

◆

הגהות
הב"ח

(א) גמ' אפי' להזאה נמי ואי לאו חיבור:
(ב) רש"י ד"ה ניטלו עינבליה' וכו' ומעיקרא כי אין להם עינבל דקתני טהורין משום דעדיין:
(ג) ד"ה אלא אמר וכו' דודאי לאו חד מנא:

◆

גליון
הש"ס

תוס' ד"ה אין וכו' הוי כמקל של בהמה לעיל נב ע"ב:

ואינו מקבל טומאה הזוג לעצמו אבל (*) לענין מפרח טומאה לא פרחה מיניה משקבלה כצ"ל והשאר נמחק רש"ל: